

of interested international scholars and provided the setting for the follow-up session. All of the papers received very favourable reviews and sparked debate. The Croatian team also managed to establish a book and information stand at the conference that attracted considerable interest from the participants. The materials provided by Croatian publishers of children's books and by authors of children's literature criticism were afterwards donated to the de Grummond Children's Literature collection. On the final day of the conference, a number of participants had the opportunity to visit the aforementioned library and enjoy a behind-the-scenes tour of the closed stacks and rare manuscripts.

The banquet held on the final day of the panels concluded the great celebration of 40 years of study of children's literature under the auspices of the ChLA. Of course, awards were also presented, with Gaye Hiçyılmaz, author of *The Frozen Waterfall*, winning the Phoenix Award, and Kevin Henkes being presented with the Phoenix Picture Book Award for his work *Owen*. The Phoenix Picture Book Honor Award winner Denise Fleming was recognized for her work *In the Small, Small Pond*. Jerry Griswold, Professor Emeritus at San Diego State University, delivered the Francelia Butler lecture and John Cech, Professor of English at the University of Florida, received the Anne Devereaux Jordan Award for Outstanding Achievement in Children's Literature.

The ChLA 2013 conference gathered a large number of internationally renowned children's literature scholars and provided a much needed platform for an exchange of new findings in the field and for the establishment of an international network of experts. Participation at the conference was both a great honour and challenge for the members of the Croatian delegation, and they once again proved that Croatia is an academic force to be reckoned with. The next ChLA conference *Diverging Diversities: Plurality in Children's and Young Adult Literature Then and Now* will be held from 19 to 21 June 2014 at the University of South Carolina, Columbia.

Martina Jurić

Tomislav Torjanac u Galeriji Klovićevi dvori

Zagreb, 19. studenoga 2013. – 12. siječnja 2014.

Među mnogobrojnim zagrebačkim izložbama mogli smo prisustvovati dugo očekivanoj, samostalnoj izložbi Tomislava Torjanca u Galeriji Klovićevih dvora, koja je trajala od 19. studenoga 2013. do 15. prosinca 2013. godine. Jedna je od svakako nezaobilaznih izložaba koja je, zbog zaslužno velikog interesa publike, produžena do 12. siječnja 2014. godine. Takvim produženjem može se pohvaliti tek mali broj hrvatskih umjetnika. U izložbu uvode riječi uglednoga australskoga ilustratora i autora slikovnica i dječjih knjiga, Shauna Tana: „Svi dobri radovi govore sami za sebe, na svoj nenametljiv način, stoga je najbolji uvod jednostavno reći: dobrodošli u svijet Tomislava Torjanca, nadamo se da ćete uživati!“

Tomislav Torjanac jedan je od trenutačno najznačajnijih hrvatskih, ali i svjetskih ilustratora mlađe generacije. Po zvanju grafički dizajner, usmjerio se prema ilustraciji i slikarstvu, s istančanom sklonošću slikarskom izrazu, okarakteriziranom snažnim i vidljivo bogatim debljim i tanjim namazima kista, tako kreirajući kompleksno sazdanu formu.

Ona ne umanjuje njegovu grafičku sklonost, itekako prisutnu u zanimljivoj kombinaciji tradicionalne slikarske tehnike uljanim bojama na drvenim pločama s grafički digitalno obrađenim fotografijama čija je računalna dorada gotovo nezamjetna i kao takva upravo ilustrativno namijenjena tiskovnoj formi.

U svom likovnom, slikarskom stvaralaštvu Torjanac se ističe realitetom prikaza bogatoga kolorita gradeći vrlo vješto i promišljeno slikarsku površinu, plohu i volumen koristeći izražajno sredstvo likovnoga elementa boje kontrastnim toplo-hladnim odnosima i tonskim svojstvima naznačujući opisno odnose ilustriranih prikaza. Također vješt u kompoziciji kadrova, ističe se neobičnošću i balansiranom dinamičnošću, živahnošću, razigranom maštovitošću, ali i bogatstvom detalja. Detalj je taj kojim Torjanac u svojim djelima, ovisno o karakteru namijenjene ilustracije, pretopljenom povezuje prošlost, sjećajući se mladosti svoga odrastanja, i današnjicu koja okružuje mlađe naraštaje. Pritom izražava i društvenu kritiku karikaturnim i humorističnim dosjetkama vrlo veselih i emocionalno nabijenih karakternih likova, razumljivu i odraslima i djeci.

Upravo tim raskošnim likovnim izričajem osebnjoga slikarskoga jezika, subjektivno-objektivnoga pristupa i pobuđujućega istraživačkoga interesa, kao i dječake zaigranosti s ilustrativno-pripovjedačkom širinom prenošenja cjelokupne priče, ilustracije odišu Torjančevom osobnošću neizgovorenih praznina koje pažljivom promatraču nude golemu mogućnost interpretacije.

Torjančeva izložba ilustracija postavljena je u prostorijama prizemlja Galerije Klovićevi dvori, u pet izložbenih dvorana s izloženih 108 radova velikih formata, predstavljajući cjelokupni opus umjetnika, uz pojedine kritičke i oduševljene komentare njegovoga rada te uz tiskovne primjerke ilustriranih knjiga iz mnogih zemalja.

Ulaskom u prvu izložbenu dvoranu susrećemo se s ilustracijama kojima se Torjanac na hrvatskoj likovnoj sceni pojavio za vrijeme održavanja Prvoga hrvatskoga bijenala 2006. godine, međunarodno nagrađenim romanom Yanna Martela *Life of Pi* [*Pijev život*]. Upravo tim ilustracijama postao je Torjanac svjetski prepoznatljiv i tražen autor, budući da je izdanje toga romana, s njegovim ilustracijama u boji, do danas objavljeno u prijevodu na četrdesetak jezika u različitim državama među kojima su mnoge s vrlo visokim zahtjevima u opremi knjiga, poput Ujedinjenoga Kraljevstva, Sjedinjenih Američkih Država, Južne Koreje i Njemačke. Britansko izdanje ilustriranoga *Pijeva života* nagrađeno je prvom nagradom na natjecanju *British Book Design and Production Awards 2008* u kategoriji *Limited Edition/ Fine Binding*. Na temelju ove knjige snimljen je i istoimeni film redatelja Anga Leeja, u kojemu su pojedini filmski kadrovi nedvojbeno inspirirani Torjančevim ilustracijama.

Također su izloženi detaljni skicuozni crteži pojedinih ilustracija što, za razliku od izloženih konačnih ispisa velikoga formata, posreduju autentičnu bliskost gledatelja i ilustratora.

Drugi izložbeni prostor posvećen je ilustracijama dviju slikovnica. Prva je slikovnica *Kako živi Antuntun*, u kojoj je Torjanac ilustracijama dopunio i aktualizirao poznatu pjesmicu Grigora Viteza. Za tu je slikovnicu zaslužio dobio nagradu „Grigor Vitez“, potom nagradu „Lice knjige“ za ilustraciju i konačno književnu nagradu „Kiklop“. Druga je slikovnica *Grga Čvarak*, u kojoj je Torjanac prikladno oslikao istoimenu dječju pjesmu Ratka Zvrka, i koja je također dobila nagradu „Grigor Vitez“ za ilustraciju. U ovim se knjigama ponajbolje

primjećuje Torjančeva dječjačka zaigranost, ali i njegova sjećanja iz mladosti, obilježena kasnim sedamdesetim godinama prošloga stoljeća.

U istoj prostoriji veličinom i izražajnošću dominira i plijeni pozornost ulje na platnu veličine 200 x 130 cm što je ujedno i najveća slika u galeriji, za izložbu posuđena iz privatne zbirke, pod nazivom „Kad kroz žito ide, on sjeda u čun“. Upravo ta slika, iako izložena i u digitalnom obliku, pobuđuje interes i želju za viđenjem svih ostalih slika u izvornoj, slikanoj verziji.

Izložene su i ilustracije iz knjige *Žabeceda*, pomoću koje djeca uče abecedu, a autor ju je osmislio u suradnji sa svojom suprugom, Mihaelom Velinom.

U prolasku hodnikom iz drugog u treći izložbeni prostor izloženi su objavljeni tiskovni primjerci ilustriranih knjiga iz različitih dijelova svijeta koji promatrača, iako u nemogućnosti, pozivaju na listanje. Te su ilustracije ujedno i uvod u treći izložbeni prostor s ilustriranim ovitcima kratkih priča i knjiga poput djela *Čarobnjak iz Oza* L. Frank Bauma, *Grieh je umrijeti u proljeće* Julijane Matanović, *Iznenada netko pokuca* Etgara Kereta, *Beatrice i Vergilije* Yanna Martela, kao i mnogih drugih knjiga.

U četvrtom izložbenom prostoru kao zasebnom ambijentu odvojenu od ilustracija, serija je sanjivih slika pod nazivom „Somno“, izloženih uz ambijentalnu glazbenu podlogu koja blago odjekuje cjelokupnim galerijskim prostorom. Tu je glazbu skladao i izveo glazbenik Damir Urban. U prostoru se nalazi i krevet koji posjetitelja ‘poziva’ na odmor ne bi li usnuo i pridružio se Torjančevom maštovitom svijetu. Cijeli prostor je koncepcijski drugačiji od prethodnih što čini maleni odmak od dosadašnjih ilustracija, ispunjavajući izložbeni prostor relaksirajućom svježinom tajanstvenosti i sanjivosti.

Petim izložbenim prostorom nastavlja se slijed ilustracija iz knjiga. Tu su ilustracije u slikovnici *Mačak i vrag*, nastaloj uz tekst jedine dječje priče Jamesa Joycea, koje su 2006. godine uvrštene i u najprestižniji američki ilustratorski godišnjak *Spectrum*. Slijedi slikovnica *Djevojčica i div* u suradnji s Neli Kodrič Filipić. Slikovnica je dobila nagradu „Lice knjige“ za ilustraciju i nagradu „Kiklop“. Konačno, tu su i ilustracije iz slikovnice *Skakači* koja sadrži priču Hansa Christiana Andersena.

Uz mnoge nagrade Torjanac se može pohvaliti i velikom nagradom (*Grand Prix*) na Četvrtom hrvatskom biennalu ilustracije održanom 2012. godine u Zagrebu, što ga dodatno, uz sva priznanja čini ilustratorom zasluženo vrijednim pozornosti zbog čega ova izložba ima itekako veliku kulturnu i likovnu važnost.

Vedran Markulin

Ivan Kušan u Galeriji Učiteljskoga fakulteta

Zagreb, 28. studenoga 2013. – 12. siječnja 2014.

Izložba ilustracija Ivana Kušana (1933. – 1912.) otvorena je u Galeriji Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 28. studenoga 2013. godine, a traje do 12. siječnja 2014. Uz iskustvo čitanja književnih djela Ivana Kušana pridodajemo sada i iskustvo gledanja njegovih ilustracija. To komplementarno iskustvo dodiruje vizualna počela iz kojih izranja sadržina autorovih likovnih, a donekle i književnih interesa i doživljaja. No, prije nego što